

Vladimir Trebici: In memoriam

*Îndurerată familie,
Întristată adunare,
Neconsolați prieteni,*

Ne despărțim azi de VLADIMIR TREBICI, cel ce a fost, prin opera sa, unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai galeriei marilor oameni de știință și cultură economică din țara noastră. Totdeauna în rezervă față de proiecția socială a propriei personalități, a rămas credincios modestiei, în care și-a găsit izvorul succeselor, deseori întârziate de conjunctură, depășite prin muncă supraomenească perseverentă.

Născut la 28 februarie 1916 în satul Horecea-Mănăstirii, Municipiul Cernăuți - Bucovina, s-a dovedit de la început o confirmare vie a proverbului: „Ziua bună se cunoaște de dimineață”. A absolvit faimosul liceu Aron Pumnul din Cernăuți cu rezultate excelente, iar la 23 de ani avea două licențe, la Facultățile de Filosofie-Litere și de Drept din cadrul Universității cernăuțiene.

Peste 12 zile, la 28 februarie 1999, ar fi împlinit 83 de ani.

Deși se apropia de vârsta patriarhilor, intensitatea trăirilor, concentrarea minții în lucrări de valoare al căror număr va crea probleme biografilor dispuși să le inventarieze, au dilatat timpul de grație al existenței sale.

Din această cauză, numai prezentarea lucrărilor sale publicate necesită recursul la statistica lor, ca și rezultatul îmbogățirii conceptelor, fără a mai ține seamă de numeroasele sale participări la acțiuni de valoare. Iată cum sună o încercare rămasă în urmă, de condensare a operei sale în cifre: „Autor de cărți, broșuri, capitole din lucrări (50), articole și studii (320), recenzii și cronici științifice (120), comunicări la sesiuni științifice (140), lecții speciale și conferințe publice (220), emisiuni la radio și televiziune (360), volume traduse (10).

Intellectual de formație europeană,

VLADIMIR a avut preocupări temeinice în mai multe domenii, începând de la severa matematică și până la complexa sociologie. Totuși lucrările lui sunt dedicate în mare parte statisticii, demografiei și sociologiei. În aceste discipline a format generații de studenți, la Academia de Studii Economice, la Politehnică, la Universitatea din București, la Centrul Demografic ONU din România și la alte instituții.

Calitatea lucrărilor sale a fost atestată prin acordarea de două ori a Premiului Academiei Române, prin alegerea sa ca membru al unor prestigioase organisme științifice internaționale, cum sunt: Institutul Internațional de Statistică, Uniunea Internațională pentru Studiul Științific al Populației, Societatea Cehoslovacă de Demografie de pe lângă Academia de Științe din Cehoslovacia și altele.

În 1990 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar în 1992, membru titular.

În ultima perioadă a vieții sale s-a străduit să acopere cu lucrări de excepție întregul domeniu al demografiei. Sunt valori recunoscute studiile sale privind fenomenele demografice semnificative cum ar fi: urbanizarea, migrația internă, fertilitatea, mortalitatea, precum și abordarea teoriilor demo-economice, a proiectărilor demografice și altele.

În aceeași perioadă s-au îndeplinit și strădaniile sale îndelungate pentru organizarea cercetării demografice în România. În anul 1995 a fost înființat Centrul de Cercetări Demografice din cadrul Academiei Române, al cărui director a rămas până la trecerea sa în eternitate.

De altfel, prin prezența în muncă până de curând, decesul lui VLADIMIR pare incredibil pentru colaboratori. În decembrie, în calitate de conducător de doctorat, el redacta încă referate pentru promovarea candidaților ajunși la

susținerea tezei, iar până săptămâna trecută a fost consultat de doctoranzi.

N-ar fi potrivit ca în această scurtă evocare a unei mari și nobile figuri de intelectual să ne oprim asupra îndelungatei și întunecatei perioade în care a fost marginalizat.

Într-o profesiune de credință din care se desprind rezultatele simple, dar impresionante ale izbânzilor sale, VLADIMIR declara: „Am muncit sistematic, cu dragoste, - pe târâmul meu - așa cum au muncit părinții, neamurile mele, țărani, de aceea cinstesc munca altora. Mi-am dat silința - nu întotdeauna am reușit - să aplic principiile înțelegerii, toleranței (am învățat târziu!), sub semnul iubirii universale, așa cum propovăduia Sfântul Apostol Pavel.”

Din astfel de frământări sufletești s-a născut opera lui VLADIMIR TREBICI, care ne face să-i păstrăm o amintire veșnică.

Dumnezeu să-l odihnească!

Constantin Ionete

16 februarie 1999

La despărțirea de Profesorul Vladimir Trebici

Cu ziua de sâmbătă, 13 februarie 1999, se închide calea vieții pământești a celui care a fost Vladimir Trebici.

Atunci s-a pus hotarul de sfârșit pentru drumul început cu 83 de ani înainte la Horecea-Mănăstirii, în apropierea Cernăuților. Se încheia astfel Golgota ultimelor luni de viață. A dus crucea suferinței de sfârșit așa cum și-a dus întreaga viață, cu multă, nemăsurat de multă demnitate. A vrut și a reușit să fie exemplar și în cea de pe urmă încercare.

Calea vieții pământești a robului lui Dumnezeu Vladimir Trebici s-a încheiat. Nu și cea a spiritului său. Gândurile pe care le-a pus în cărți și studii, în conferințe sau în simple discuții au greutatea fructului plin, rodit sub grija unui arareori întâlnit grădinar de gânduri. Un grădinar care și-a luat în stăpânirea minții toate uneltele de care avea nevoie. Oricât de scumpe, oricât de costisitoare ca efort. Un grădinar hărăzit să își lucreze un mănos sol al minții. Prin muncă, neîntreruptă muncă, a făcut ca grădina sufletului său să fie și mai bogată. Talanții pe care Marele Stăpân îi dăruise i-a înzecit astfel.

Punctul de pornire la Universitatea din Cernăuți, în anii '30, a fost sub semnul istoriei, al filosofiei și al sociologiei. Nimic din toate acestea nu anunța pe demograful de mai târziu, pe specialistul care a stăpânit cu suverană îndemânare discursul arid al demografiei. Stilul în care va face demografie decurge însă, nemijlocit, din acest început.

A urmat războiul cu frângere de vieți și destine. Îl trăiește sub toate ipostazele sale - combatant, prizonier, refugiat. A scris pagini memorabile despre viața de lagăr pe care a dus-o în stepa rusească. Volumul memorialistic în care sunt cuprinse paginile respective își așteaptă publicarea. Acolo, sociologul Vladimir Trebici se regăsește cu întreaga bogăție de înțelesuri pe care le desprinde din drama pe care în fapt o trăia. Dialogul dintre sociologul și creștinul Vladimir Trebici în acele pagini nu are corespondent în lumea cărții românești.

După război a urmat o altă tragedie, cea a comunismului. La Cernăuți, înainte de război, tânărul pe atunci Vladimir Trebici, visa o carieră universitară. La București, revenit din lagăr, se confrunta cu supraviețuirea, în toate sensurile ei. În tot acest noian de reazezări violente, rău investitor, a fost să fie o stea-călăuză și pentru tânărul venit de la Cernăuți. El s-a numit Anton Golopenția. A fost șansa de a întâlni una dintre figurile exemplare ale școlii Românești de Sociologie. A fost o conjuncție de destine eroice. Cuvintele pot părea „mari”, exagerate poate. Nu, nu este un tribut al momentului ceea ce spun acum. Golopenția a plătit cu viața opțiunea sa de intelectual liber. Vladimir Trebici a construit pe aceeași structură de credințe intelectuale ca și Golopenția. În istoria intelectuală a acestei țări cei doi savanți sunt figuri emblematice pentru tipul intelectualului salvator. Sunt personalități care au încercat să țină în viață comunități științifice, spirituale. Ceea ce Profesorul Vladimir Trebici a făcut pentru demografia românească, pentru supraviețuirea ei în decursul deceniilor de comunism, nu își află comparație decât în întreprinderea similară a regretatului sociolog Henri H. Stahl.

Vocația de salvator al unei comunități intelectuale naționale de la pericolul de moarte dogmatică a fost împlinită de Profesorul Trebici cu modestie și tenacitate monastică prin scris, vorbă și fapte fondatoare. A scris mult. Prin ceea ce a scris a ajuns să fie reprezentantul de necon-